

על אף שהואשם
באמירות גזעניות:
הכירו את הבוחרים
השחורים והלטינים
של טראמפ

- 8 -

לימור לבנת

טיטי איינאו

שרה פון שורצה

בת חן סבג

#ME TOO

שלוש שנים לתנועת כך שינתה המהפכה הפמיניסטית את חיינו

יעל ארד

נועה תשבאי

הן אזורי אומץ וחשפו
לפני שלוש שנים מעל
דפי העיתון את ההטרדות
המיניות שעברו.
מיוחד: עשר נשים שהופיעו
בגיליון MeToo של
"ידיעות אחרונות" כותבות
על מה שעבר עליהן מאז,
וגם כיצד שינתה המהפכה
הפמיניסטית את השיח בין
נשים לגברים | עמ' 2-7

מירב בן ארי

איילת נחמיאס-ורבין

מעין קרת

אסתי זקהיים

MeToo שלושה שנים למהפכת

"הדרך לשוויון מגדרי עוד ארוכה אבל מהפכת MeToo הייתה התחלה מטלטלת"

בתיאטרון, בבמות, בספורט, בפוליטיקה: 10 נשים שחשפו הטרדות ופגיעות מיניות שעברו בעברן, במסגרת גיליון MeToo המיוחד של "ידיעות אחרונות", חוזרות לרגעי המהפכה הפמיניסטית

וגם: מנכ"לית שדולת הנשים, מיכל גרא מרגליות, בטור מיוחד על התחנות שעברנו בדרך

#ME TOO

נועה תשבי

"זברים לא יחזרו להיות כמו פעם"

נועה תשבי יודעת שמאז MeToo, אפשר להרוס קריירה של אדם בציוץ. ואנשים נזהרים

בציוץ אחד ואנשים נזהרים. כתבתי כתבה בנושא ואני בטוחה שהסוכן שלי לשעבר קרא אותה וישב כולו לבן במשרד חודשים, כי לא ידע אם שמו ייחשף.

אחרי MeToo, דברים לעולם לא יחזרו להיות כמו פעם. אנשים ואנשים חוזרים תמיד יהיו, אבל פעם הייתה הסכמה שבשתיקה עם האנשים האלו, שנמצאים בעמדות כוח. אם זה היה הארווי וויינשטיין, צ'ארלי רזו או סוכנים למיניהם. כולם ידעו שהם כאלו, אבל זה לא עלה להם בכלום. כולם שיתפו פעולה. אמרו, כן, הוא כזה, פשוט תיזהרי. הם עדיין קיבלו פרסים, כבוד ועבודה. היום האנשים האלו לא יכולים לעבוד יותר. אני לא מדברת רק על הארווי וויינשטיין אלא גם על ברט ראטנר. כולם ידעו שהוא מתנהג כמו בהמה וזה לא פגע בו, הוא המשיך לעבוד. היום אף אחד לא יעסיק אותו יותר.

• הכותבת היא שחקנית, זמרת, דוגמנית, מנחת טלוויזיה ומפיקה

מאז שתנועת MeToo נכנסה לחיינו, השינוי הוא קיצוני, אקוטי. זה פשוט מדהים לראות. אין עוד התנהגות כמו שהייתה פעם. ההתנהגות הזו הייתה כל כך נפוצה, שזה היה כמו דג ששוחה במים ולא רואה שזה מים. הטווח בין רמזות לא נעימות עד אונס, היה דבר שכל אישה חוותה. היום אין דבר כזה, אנשים מאוד נזהרים. אני חושבת שהיום יש הזדמנויות יותר גדולות לנשים, משום שאז היינו צריכות להתמודד עם משקולת, להיזהר שלא להעליב את הבוס. להיות נחמדה, אבל לא להעליב אותו. אם הוא מנסה משהו. היום אין מצב שזה יקרה. חוויתי המון חוויות של הטרדות מיניות אבל גם חוויה של אפליה מגדרית. אני זוכרת שהייתי מגיעה לסט והייתה שם חברת גברים. במקום לדבר איתי על העבודה, היו מדברים איתי על הנעליים שלי. זו הייתה הקטנה. בזמנו לא היה לנו מה לעשות עם זה בתור נשים, והיום את יודעת שאת יכולה להרוס קריירה של אדם

צילום: עמית מנל

לימור לבנת

"עושים מהחוק צחוק"

לימור לבנת מרוצה מכך שמספר המתלוננות גדל באופן מרשים, אבל חושבת שלמערכת המשפט שלנו יש עוד מה ללמוד

שמו ועל פרטיו כדי לא לפגוע בשמו הטוב? בשמו הטוב? נכון, היה ערעור ושמו פורסם, אבל השופט עדיין יושב על כיסאו וממשיך לשפוט. שומו שמיים.

והתקופים? ממשיכים כאילו אין מחה. האונס הקבוצתי של הצעירה באילת הינו מקרה חמור וקיצוני במיוחד. אבל כמה מקרי הטרדות, תקיפות מיניות ומקרי אונס, שאנחנו שומעים עליהם וכאלה שלא ידוע לנו ולא קראנו עליהם, מתבצעים מדי יום? האם הופקו הלקחים? ייתכן שכמה גברים הנמצאים במוקדי השפעה חוששים מעט יותר. אבל זה מעט. מעט מדי.

הישג אחד בכל זאת ניתן לרשום לזכות MeToo, הישג מהדהד וחשוב. מספר הצעירות והנשים אשר מחליטות להתלונן גדל באופן מרשים. אלמלא האומץ של הצעירה שנאנסה באילת, איש לא היה יודע זאת והאנסים לא היו מובאים לדין. בתקופתי לא היה איפה ולמי להתלונן, אחר כך לא היה אומץ, היום יש כתובות ויש יותר אומץ. טוב שכך.

הדרך לשוויון מגדרי היא ארוכה. הדרך למיגור אלימות מינית היא ארוכה. צריך סבלנות והתמדה. אנחנו בדרך הנכונה.

- הכותבת הייתה שרת החינוך, שרת התקשורת ושרת התרבות והספורט

כשיצאנו לפני שלוש שנים למסע הזה, כשחשפתי בפני קהל הקוראים את ההטרדות, את התקיפות, את ניסיון האונס שעברתי, קיוויתי שתהיה לכך השפעה על החברה הישראלית. קיוויתי שההשפעה תהיה כפולה: שהתקופים, שהמטרידים, יבינו מה עובר על נפשה וגופה של ילדה, נערה, אישה שכך מחללים אותם בניגוד לרצונה. שיבינו שכשהיא אומרת "לא!" היא מתכוונת בדיוק לזה. ל"לא!" ולא חשוב איך היא מתלבשת.

וקיוויתי גם שהנערות לא ישתקו יותר. שיתלוננו, על מנת שימוצה הדין עם האשמים. למען האמת הייתה לי עוד תקווה. קיוויתי גם שהמסר יעבור למערכות אכיפת החוק. למשטרה ובעיקר לבתי המשפט אשר לעיתים עושים בעניין זה את החוק לצחוק, ונותנים עונשים מגוחכים ובלתי מרתיעים לעבריינים האלימים, מה ששולח מסר שלילי וחמור.

אז מה נשאר מכל התקוות שלי? בתי המשפט, למרבה הצער, לא למדו עדיין את החומה. רוב השופטים עדיין נמצאים במאה הקודמת. נעתקו המילים מפי כששמעתי על הגבר שניסה, וכמעט הצליח, לרצוח את אשתו, והשופט נענה לבקשתו לחיסיון על

אסתי זקהיים

"חדר חזרות הוא מאוד אינטימי"

לאסתי זקהיים תמיד היה ברור שלמרות שמשחק הוא דבר חושפני, צריך לדעת מתי להגיד: קאט

צילום: שאול גולן

הדבר הזה הוא נר לרגלנו. מהבחינה הזו דרשנו שבכל בית ספר ובכל מוסד יתמנה אדם שיהיה אחראי על הנושא, ושאפשר יהיה לבוא להתלונן אצלו בלי להיחשף. חלק מהפחד של מי שהוטרה או הוטרה זה שאם ייחשפו – לא יקבלו תפקידים. ולכן יש לנו עורכי דין שמלווים את השחקניות והשחקנים יחד עם נציגי המרכז לנפגעות ולנפגעי תקיפה מינית, ומהבחינה הזו באמת עשינו התקרמות גדולה בשנים האחרונות.

יש לנו קבוצת ווטסאפ שמקימים בכל פעם שמתחילים חזרות, שם אפשר לכתוב כל דבר כדי שכולם יידעו מתי משהו לא בסדר קורה. מהבחינה הזו אנחנו מאורגנים טוב כדי להכיל את זה, ללוות ולהיות שם בסוג של עמדה מאוד קרבת. אנחנו לא מוכנים שזה יקרה. ומה שקרה בשנים האחרונות הוא מאוד חזק כי אנשים נוהרים ויש תחושה של התרעמות והתקוממות. לא אכפת לי. תתקוממו עד מחר בבוקר. ברגע שיש אמנה, יש דרך לכל אחד לדעת מה הגבולות שלו ומה הוא יכול לעשות או לא לעשות. זו לידה של תהליך, ולכן השנים הראשונות של MeToo הן יותר תוקפניות ונוקשות, כדי להשיג את השינוי.

• הכותבת היא שחקנית תיאטרון, טל-וויזיה וקולנוע, זוכת שני פרסי אופיר. מכהנת כיו"ר שח"ם (ארגון השחקנים בישראל) מ-2016

האמנה נגד הטרדות מיניות במ"קום העבודה בשח"ם (ארגון השחקנים בישראל) יצאה לדרך דקה לפני MeToo, כדי שמה שקרה לנו הוותיקות, לא יקרה לצעירות. כי בכל סביבת עבודה שיש בה קרבה ואינטימיות, עולים הדברים האלה. וכדי שיהיה ברור מה שלנו ברור מאליו: שאם יש ספק אז אין ספק.

עידן MeToo רק חזק את העמדה של שח"ם, שהשיק את האמנה ב-2015. עברנו קשה על האמנה ההיא. החתמנו את המפקים, התיאטראות, בתי הספר למשחק. ב-2019 החתמנו גם את ניסן נתיב. זה התאפשר כי היה ועד נשי חזק.

כשרוב הנשים הן בנות 40, 50 אז את יודעת שאת לא רוצה שזה יקרה למישהי בת 20. ולכן הוחלט ששח"ם כארגון מג'לה אפס סובלנות כלפי הטרדות. פעלנו רבות להעלאת המודעות וכדי ליצור סביבה בטוחה לשחקנים ולשחקניות על סטים של סדרות טלוויזיה וקולנוע, על הבמה, בחדרי חזרות, בבתי ספר למשחק. בעולם המשחק חדר חזרות הוא מאוד אינטימי. משחק הוא דבר חושפני. עוברים דברים, גם נפשיים וגם פיזיים, ותמיד יש שטחים אפורים, אבל תמיד היה לי מאוד ברור – גם כראש שח"ם וגם כאדם פרטי – שכאשר את מרגישה לא נוח, אז קאט.

#METOO

שלוש שנים למהפכת #MeToo

שרה פון שוורצה

"הגיע תורם לפחד קצת"

שרה פון שוורצה לא האמינה שהמהפכה תהיה כל כך מהירה ומוחלטת, כמו שלא האמינה שההמון יפיל את חומת ברלין

צילום: אביגיל עוזי

כמו שלא האמנתי שההמון יפיל את חומת ברלין. היום אני מאמינה שזו הדרך היחידה. כי בעלי ההון והכוח לא באמת מחליטים או פועלים לטובת הציבור אלא רק למען עצמם. משבר הקורונה לימד אותנו לזהות כמה מזויפות הצהרות הכוונות של המושכים בחוטים. אמנם יש היום גברים שחוששים להחמיא, להגיד או להעיר. ואני אומרת: אחרי אלפי שנים בהן נשים פחדו, הגיע תורם לפחד קצת. זה תמיד טוב לשנות נקודת מבט. מה עוד יש להשיג? בעיניי חייבים להכניס לכל הנהל, ממשלה, סגל באוניברסיטה, מינימום 50 אחוז נשים. לא יכול להיות שאוכלוסייה שלמה לא מיוצגת יחסית לגודלה האמיתי. נשים שיהיו מקבוצות מגוונות בחברה, אבל נשים. בנוסף, יש לזרז ולפשט את ההליך המשפטי. ההליך המשפטי מסורבל, פוגעני ולוקח לפעמים שנים, ופוגע בכך במתלוננים/ות וגם בחשוד/ה. מהפכה היא אף פעם לא פשוטה. לפעמים זה מרגיש כמו להביא למשפט את ההורים שלך. את הדרך שגידל אותך. אמנם בצדק הבאנו אותם למשפט, אבל זה עדיין לא פשוט.

• הכותבת היא שחקנית, מהזאית ובמאית

קמפיין MeToo שם תמרור עצור להתנהגות שהייתה מאוד מקובלת, והציף את כל מה שרחש מתחת לפני השטח.

נשים בדורות הקודמים נשכבו על הגדר בשבילנו. נאסרו, הושפלו, התאבדו, הוכו, כדי שנוכל היום להצביע, ללמוד, להחזיק חשבון בנק, לנהל את חיינו בלי לבקש רשות מגבה. נשים שנקראו אז קיצוניות, מופרעות וכל כינויי הגנאי האפשריים.

הדור שלי נלחם על רחיקת תקרת הזכוכית למעלה. המאבק לסביבת עבודה נקייה שבה אישה יכולה להתנהל בבטחה ללא הערות על מראה, על ביצועיה בעבודה ובבית. כל כך הרבה תפיסות מגבילות הקיפו אותנו אז. הדור אחרינו הבין שיש התנהלות כוללת שחייבת לעצור.

רוב השלטון וההנהלות והדירקטוריונים ומקבלי ההחלטות הם גברים. לכן המהפכה יכולה לבוא רק מהרשתות החברתיות, מנשים שלקחו יוזמה. שנקטו בדרך מוחלטת, לא פשוטה. וכמו בכל מהפכה, עורפים ראשים. אבל לא הייתה ברירה.

לא האמנתי שהמהפכה תהיה כל כך מהירה ומוחלטת,

בת חן סבג

"מתנהלים באופן אלים ודורסני"

בת חן סבג מאמינה שהאפוקליפסה שעוברת על העולם לאחרונה החזירה אותנו אחורה בכל מה שקשור לאלימות נגד נשים

הארם ללא הברלי דת גזע ומין יכולים להיות במקום השתלטן, המתעמר והכוחני. היכולת המהירה וחסרת ההבחנה להעמיד אנשים לדין פומבי מול המון זועם היא בעיה. במקום לעשות ניקוי אורוות רציני מכל הגברים האלימים ולהאיר אנשים טובים, כולנו מתנהלים באופן אלים ודורסני זה כלפי זה. באותה מדינה שההמון הזועם הצליח לעשות ניקוי אורוות מהיר, הוא גם העלה אנשים על הגרדום שלא בצדק. אבל כל מהפכה מתחילה באלימות והמון זועם וזה גם חלק מזה. התנועה תמיד קיימת לשני הכיוונים, לאור ולחושך.

עכשיו יש אפוקליפסה, אבל אני חושבת שבהתחשב במה שקרה בשלוש השנים האחרונות, יש מקום להיות אופטימיים. זה כמו פצע שהצטבר בו זיהום במשך השנים, זיהום של הקטנה והתעמרות בנשים. MeToo פתח את הפצע, שהתחיל להתרוקן מהזיהום. אבל ככל שחופרים בו, מבינים כמה הוא עמוק. נשים הן עוזר כנגדו והגברים מושלים. זה עמוק בתודעה, לא משנה מה, ואין לאן לברוח. נשאר רק לשנות את השיח ולספר את הסיפור אחרת. לשנות סמנטיקה, בעיקר. יש עוד הרים של זיהום וייקח עוד שנים עד שהפצע יירפא, אבל פנינו אל העתיד.

• הכותבת היא שחקנית ותסריטאית, זוכת שני פרסי האקדמיה הישראלית לקולנוע וטלוויזיה

קמפיין MeToo הביא לשינוי מסיבי באיך שאנחנו מסתכלים על דברים ובעיקר באיך שאנחנו מגדירים מיניות, כוחניות, סמכות תיות והסכמה. אבל אז הגיעה הקורונה, ואי־אפשר להתעלם מהתקופה האחרונה, שבעטה אותנו אחורה מבחינת אלימות נגד נשים. פתאום אנחנו מבינים כמה התעסקנו בכל כך הרבה צרות, עד שהנושא נדחק הצידה מהתודעה ומסדר היום. הפסקנו לדבר על שוויון בשכר ושוויון הזדמנויות. עצם העובדה שהאלימות עדיין גואה ומספר מקרי הרצח בתוך המשפחה רק עולה, מנפץ צים את הבועה ומעלים את השאלה לאן הגענו? הקורונה עירערה את כל היסודות שחשבו שהם יצוים ובטוחים בחיינו. אני לא פסיכולוגית ולא מתיימרת להיות, אבל כשמערערים אנשים מהיסוד, הם ירצו תמיד לחזור למוכר ולבטוח. וזה יכול להתבטא באלימות, כי העולם חוזר לדפוסי ההתנהגות שהוא רגיל מפעם. אתה חוזר לבטוח. ומהצד של הנשים המצב דומה – כשמפחיד את רוצה משהו חזק ואלים שישמור עליך, שיראה לך מי הבוס.

פעם חשבתי שנשים הן מכילות, רכות וגברים הם תוקפנים ואלימים. לכל אחד מאיתנו היו סטיגמות שאינן ברות שינוי. היום דעתי התאזנה ואני חושבת שכל בני

צילום: גבריאל בהרליה

צילום: דנה קובל

מעין קרת

"צעירים וצעירות מדברים אחרת"

מעין קרת הייתה הראשונה לחשוף בפוסט אמיץ, את הפגיעות וההטרדות המיניות שעברה. שלוש שנים אחר, היא גאה בחלקה במהפכה הפמיניסטית המבורכת

הוא להקשיב גם לגברים, עם כל הקושי ומשם ללמד גברים לדבר ולהכיר רגשות ולוותר על כוחניות. לדבר, שני המינים, עם המון הקשבה: על תשוקה, על דימויים, על אמפתיה, על רצונות. לבנות מחדש את האינטימיות, משלב הגישוש בין שתי ידיים.

היום אני כבר שומעת בסדנאות שלי מנצחות ומנשם דיבור אחר. נקודת הפתיחה היא אחרת. בין אם הן באות ממצב סוציו-אקונומי גבוה ובין אם הן מגיעות ממקום שאין להן בו ארוחת צהריים אפילו – הן כבר יודעות שאם הן לא רוצות, אז אין מצב. הנושא עולה המון, הפתיחות והבהירות הזאת לא הייתה לפני שלוש שנים.

ואני פוגשת גם גברים צעירים וכל פעם מופתעת. הם מדברים את הרגשות שלהם אחרת. יש התחלה של שינוי.

• הכותבת היא דוגמנית, יזמת, מייסדת "Changing Model" ויוצרת קלפי "מראות"

#METOO

הרבה השתנה מאז שכתבתי על הפגיעה שעברתי. בראייה לאחור, אולי לא הייתי כותבת את מה שכתבתי אז בעיצור מה של סופת MeToo. האימפולסיביות, חוסר השליטה. יצאתי לדרך מתוך ידיעה ברורה שאמנף את החוויות הכי פרטיות וקשות שלי, למען משהו גדול ממני – חיזוק נשים. קשה לי להסביר למה לא התלוננתי. אלו תובנות שצריכות זמן. הכאב מגיע בהדרגה. אז למה לא התלוננתי? לא התלוננתי כי לא חשבתי שתאמינו לי. גם היום אני חוששת שיש כאלו שלא מאמינים או שאומרים, "אה, זה משהו אצלה, בגללה".

קשה לי לחפור בפצע ישן. המורכבויות הרבות הן לא משהו שאפשר להעלות על הכתב בחמש פסקאות. MeToo היה אחר הדברים הטובים שקרו בשנים האחרונות, ואני גאה שלקחתי חלק במהפכה המבורכת הזאת. השלב הבא

יעל ארד

"בנינו מנגנוני בקרה שיגנו על ספורטאיות"

מהפכת MeToo שינתה את כל מה שיעל ארד ידעה על עולם הספורט. כיום היא מברכת על זה שספורטאיות נמצאות במקום הרבה יותר בטוח

מרומניה והובילו את ההתעמלות האמריקאית לשיאים חדשים בספורט, כמו גם בהתעללות נפשית ופיזית, ואיפשרו לרופא הפרופיל לבצע את זממו בנערות מתעמלות, חלקן אלופות אולימפיות ידועות.

לארי נסאר הוא ההארווי וויינשטיין של הספורט העולמי ולדאבנוי הוא לא היחיד. החשיפה של הסיפור המזעזע הזה התאפשרה, ככל הנראה, בזכות הרוח הגבית והלגיטימציה שהביאה איתה תנועת MeToo שפרצה לתודעה העולמית לפני שלוש שנים.

כאישה בוגרת ומעוצבת שצמחה בבית ליברלי מאוד עם חינוך למצוינות ולעצמאות ועם גב חזק של אבא ואמא פמיניסטיים בהווייתם, נזכרתי בכל אותן פעמים שנחשפתי כנערה, חיילת וספורטאית צעירה להתנהגויות לא ראויות מצד גברים מבוגרים – התנהגויות שדחיתי על הסף בזכות החינוך והחיזוקים שקיבלתי בבית.

כאמא לבן ולבת בוגרים שאלתי את עצמי האם נתתי לילדיי את אותם כלים שקיבלתי בבית, להבחין בין הלגיטימי והרצוי במערך כות יחסים אינטימיות לבין המקולקל והחולני במערכות יחסים שאינן בריאות, שאותן צריך לדרוח על הסף גם במחיר של קונפליקט, תלונה או ויתור על מעמד לטווח הקצר.

אנחנו רוצים להאמין שהעולם שאחרי MeToo כבר לא ישוב להיות כפי שחווינו בהיבט של תרבות היחסים בין גברים לנשים. ואנחנו בהחלט רואים דור צעיר שגרל על ערבים שוויוניים, שמכבד את זכותן הטבעית של נשים ליחס שוויוני ומכבד. לדאבנוי תופעות חשוכות כמו פרופיליה, ניצול סמכות ומרות, ורצח על כבוד המשפחה הן עדיין נחלת הכלל. נראה שהדרך עוד ארוכה-ארוכה. Athlete A על הפרשה, גורם לי כחלק מהמנהיגות החברתית והספורטיבית בישראל, להרגיש שיש לי חלק באחריות לספק לספורטאיות ביטחון ולבנות עבורן גשר לפרום את קשר השתיקה. הספורט הישראלי עוד לא עשה מספיק בתחום הזה לאורך השנים. אבל בינואר 2018 הקים הוועד האולימפי הישראלי את הוועדה לשוויון מגדרי שבראשה עומדת תא"ל במיל', סוזי יוגב, שהשיקה את האמנה לשוויון מגדרי ומוגנות, ויחד עם משרד הספורט שמנו למטרה לחנך ולהדריך את הצוותים המקצועיים על "עשה ואל תעשה", לבנות מנגנוני בקרה והגנה לספורטאיות ולספורטאים ולהנגיש את התמיכה בנפגעות בכל פלטפורמה אפשרית.

האחריות של כולנו, גברים ונשים כאחד, לדאוג למגר את תופעות האלימות המינית בחברה שלנו, ולשלול כל לגיטימציה של קיומן במישורי החיים השונים.

• הכותבת זוכת המדליה האולימפית הראשונה לישראל, מנהלת החטיבה המסחרית של ענני תקשורת, מומחית ליזמות ולפיתוח עסקי, יו"ר הוועדה המקצועית של הוועד האולימפי בישראל

בפברואר 2018 נכנס ד"ר לארי נסאר לכלא האמריקאי לרצות 175 שנות מאסר בגין התעללות מינית, ניצול סמכות ומרות בקטינות ב-265 נשים צעירות, חלקן ילדות. פשעים שעשה ללא פיקוח או הפרעה במשך 20 שנים. נסאר היה רופא הנבחרות האולימפיות של ארצות הברית בהתעמלות. הנפגעות היו כולן מתעמלות מוכשרות מכל רחבי המדינה, נערות צעירות שראו בו אבא שני, מנטור וחוף מבטחים בעולם נוקשה. השופטת רוזמרי אקווילינה נדהמה, כמו אמריקה כולה מעוצמת הפשעים, דרך עיניהן של 150 "השורדות" הצעירות שהעידו בבית המשפט שתישארנה מצולקות לעד, ולא פחות מכך מקשר השתיקה של איגוד ההתעמלות האמריקאי והעומד בראשו סטיב פני שידע, שתק והשתיק מטעמים כלכליים ומרוע צרוף. קשר השתיקה הזה התאפשר בתרבות שהובילו הזוג קרולי, צמד המאמנים המוכשרים שהגיעו

צילום: אילן בשור

שלוש שנים למהפכת #MeToo

מירב בן ארי

"נשים עדיין חשופות להטרדות"

מירב בן ארי מאמינה שקמפיין MeToo גרם לנשים בכל העולם לפחד הרבה פחות

צילום: תומי הרפז

באופן אישי, אני מרגישה שהקמפיין משפיע בכל מקום שבו אני נמצאת, אבל כמוכן שיש עוד דרך לעבור ואנחנו רק בתחילתו. נשים עדיין חשופות להטרדות בכל מקום שבו הן נמצאות, פחות מהעבר כמוכן, אבל התופעה לא נעלמה. ברור לי שגם הכל תלוי בכמה החברה שוויונית. וישנן חברות מסורתיות שבהן הדרך עוד ארוכה. אבל נראה שכולנו הבנו שאי אפשר להתייחס בצורה כזו לנשים יותר. נשים אמיצות מובילות את הקמפיין בכל העולם, נותנות כוח לנשים אחרות לאזור אומץ ולהתלונן וכמוכן לדעת לומר לא כשצריך. אני מאמינה שאנחנו בדרך הטובה והמצב הרבה יותר טוב מבעבר. אולם עדיין יש דרך ארוכה לעבור. ורק כשכולנו נבין שחברה שווה לנשים וגברים היא חברה בריאה וטובה יותר, רק אז נוכל גם לסיים את הקמפיין.

• הכותבת היא חברת כנסת לשעבר, עורכת דין במקצועה

אחד האירועים הכי חשובים ששינו את סדר היום בעולם הוא קמפיין MeToo, שחשף סיפורים אישיים של המון נשים שחוו אלימות והטרדות מיניות, ובעזרת הקמפיין אזור אומץ לספר, לשתף ובעיקר להזכיר לעצמן שלעולם לא ישתקו עוד. אחרי שלוש שנים של מאבק נראה שעברנו כברת דרך משמעותית באמצעות הקמפיין, שהביא למהפכה אמיתית ושינוי תפיסתי אצל הציבור ביחסים בין גברים לנשים. למרות שמדי פעם עולים קולות כנגדו, אומרים שאולי הוא פוגע בנשים, הרי שלתפיסתי יתרונות הקמפיין הם עצומים ועולים על החסרונות, שגם הם קיימים. הקמפיין גרם לנשים בכל העולם לפחד הרבה פחות. נשים לא מוכנות שיתייחסו אליהם בצורה מטרידה ובכלל נוצרו גבולות ברורים ביחסים בין המינים. נראה שגברים הבינו משהו בסיסי ביחס לנשים, יחס שחייב להיות שוויוני והולם.

איילת נחמיאס-ורבין

"לא כל פגיעה היא פרשת הארזי וויינשטיין"

איילת נחמיאס-ורבין מבינה היום שהמהפכה לא הושלמה ושבצעם מדובר בהליך ארוך וסיזיפי של שינוי

צילום: יונתן בלום

לוורא שזאת המציאות החדשה שלתוכה הם צומי חים. כדי שאכן יהיה כך, חייב להיות ברור מספיק שלא כל פגיעה היא פרשת הארזי וויינשטיין או ג'פרי אפשטיין, הנקלים שבבני אדם, מפלצות עבור הקורבנות שלהם. אם כל הטרדה תתפס כמו הסי רט האיום שהפיק וויינשטיין לקורבנותיו, נתקשה לשרטט מחדש את היחסים הבין מגדריים בעולם. MeToo נתנה לגיטימציה לנשים – רבות מהן משלכות משפחה וקריירה מצליחה – להיחשף. אבל לא אחת דווקא כשהן משדרות עוצמה ואת הזכות להחליט עבור עצמן כיצד היה נכון לנהוג בזמן אמת ואחרי, הן נשפטו באופן לא הוגן. המהפכה אינה מהפכה בלי האנשים שיוצרים אותה, ולכל אחת שמורה הזכות לדרך שלה; כשאנחנו מעיפות הצידה עם מקל וירטואלי של הרשתות החברתיות את כל מה ומי שנראה לנו לא בסדר, בלי שום מסננות, זה מסכן את השינוי המתרגש ובא. אני מסתכלת מקרוב על הדור הצעיר – ואגב גם על רבים מהדורות הקודמים – גם הם ממש לא מקשה אחת. אני רואה שהם כבר מבינים ומדברים שפה מגדרית אחרת לגמרי. בשבילם נשים בקצה הפירמידה זה לא רק טבעי אלא גם תקווה וזוהי השפה האמיתית והעמוקה ביותר של השינוי.

• הכותבת היא סגנית נשיא התאחדות התעשייתנים וחברת כנסת לשעבר

מהפכה היא מילה מטעה, לא רק בנוגע ל-MeToo. היא נותנת תחושה מטשטשת של "באנו, ראינו, ניצחנו". אבל בעצם מדובר בתהליך סיזיפי של שינוי, קורבנות וכאבים בצידו, כשלא אחת בעוד סלע השינוי במעלה ההר, באה אצבע קטנה ומטרידה והורפת את המטפסות והמטפסים חזרה לקרקע המציאות. עוד לפני MeToo לא חששתי לדבר על הטרדות שעברתי, כי חשבתי שיש בכך מסר חשוב. אבל לא הייתי מוכנה להפוך להיות רק זה. בצד המאבק החשוב הזה אנחנו חייבות לזכור שלכל אישה שמורה הזכות לכלכל את צעדיה, וזה המקום שבו יש לחזק אותן, לאפשר לכל אחת לבחור את דרך ההתמודדות שלה. זה חיוני לא רק ברמה האישית וביכולת לאפשר לה להשיב את כבודה – אלא גם כדי לוודא שהמאבק יהיה בר-קיימא, וייהפך ביום מן הימים כמו זכות ההצבעה לנשים, כלומר כזה שקשה לדמיין את עולמנו בלעדיו. כדרכם של מאבקים קשים, המוטלת עפה לש-מיים, ונדרמה שאפילו דברי נימוסין ונועם עשויים להיתפס כהטרדה. אבל כל אחת שעברה הטרדה יודעת שזה לא אותו דבר. כדי שנוכל להותיר אחרינו לבנותינו ובנינו סביבת חיים ועבודה ראויה, חפה מתחושות אי-נוחות, נהיה כולנו כחברה חייבים

#ME TOO

"נדרש זעזוע משמעותי"

למרות הסולידריות והמודעות הפמיניסטית, הממשלה ומוסדותיה נשארו מאחור

||| מיכל גרא מרגליות

צילום: יעל יפה

תנועת MeToo איפשרה לנשים שעברו פגיעה מינית להחזיר לעצמן את השליטה על הדבר הנורא שאירע להן. אל מול חוסר האונים שמייצרת הפגיעה, כעת הן אלה שיכלו לבחור האם וכיצד לשתף את סיפורן. התנועה חשפה את פערי הכוח המגדריים העצומים שעדיין קיימים באופן נרחב ובפעם הראשונה עימתה גברים רבים "נורמטיביים" עם היקף התופעה. שנת 2018 הייתה שנה של סולידריות ושל העלאת מודעות פמיניסטית. שנה שבה הסיפורים על הפגיעות הקשות המשיכו לעלות באופן תכוף בתקשורת והתודעה החברתית השתנתה. אבל השינוי נעצר שם. בסוף 2017 השרה לשוויון חברתי דאז, גילה גמליאל, הצהירה שתיבחן תקופת ההתיישנות על עבירות מין – אבל זה לא קרה. וכן שתוקם ועדה למאבק בתופעת ההטרדות המיניות בחברה הישראלית. הוועדה, בראשות אווה מדוזיבו, מנהלת הרשות לקידום מעמד האישה, אמנם הוקמה ותוקצבה בכעשרה מיליון שקלים. אלא שלמרות שהמלצות הוועדה פורסמו בינואר 2019 וניתן היה להתחיל ליישמן, הכסף לא הועבר עד היום.

בספטמבר 2018, התחיל הגל השני של המחאה תחת הסלוגן #לאהתלוננת, שפירץ בעקבות פרשת מינוי השופט קבאנו לבית המשפט העליון בארה"ב למרות עדויות על פגיעות מיניות מצידו. בגל השני, המחאה התמקדה בצורך לשנות את טיפול המדינה בפגיעות מיניות ועברייני מין. אבל בישראל לא נעשו צעדי מדיניות ממשלתיים משמעותיים כדי לייצר מניעה, לשנות את האופן שבו המערכת מתייחסת לנפגעות עבירות מין, האונס השני במשטרה והשלישי בבית המשפט ממשיך לקרות והענישה עדיין מביכה. הציבור והתקשורת השתנו, אבל המדינה לא מדביקה את קצב השינוי. וכשהמערכת עצמה לא רואה את הנפגעות נוצר אצלן חוסר אמון נרחב ועמוק בגורמי אכיפת החוק וברשויות המדינה. פוליטיקאים עדיין כמעט ולא מתייחסים למקרים של

פגיעה מינית בנשים. נדרש זעזוע משמעותי כדי לגרום למערכת לזוז במעט: רק פרסום פרשיות האונס הקבוצתי המחריר באילת, הצליח להביא לכך שאחרי שנים של בקשות נפתח חדר אקוטי באילת לטיפול בנפגעות ונפגעי תקיפה מינית, וראש הממשלה הנוכחי והחלופי התבטאו נגד האונס, בהתייחסות תקשורתית נדירה מצד קברניטי המדינה. התוצאה היא שנשים רבות אינן מאמינות כי דיווח וטיפול מערכתי יספקו להן הגנה עתידית, צדק או ריפוי מפגיעות והטרדות מיניות.

אירועי שלוש השנים האחרונות מלמדים שהמלאכה עוד רבה. הגיע הזמן להוביל צעדי מדיניות ממשלתיים משמעותיים ולשנות את האופן בו המערכת מתייחסת לנפגעות, לטיפול בהן, למניעה וענישה. אלימות מינית ומגדרית מונעת מנשים חופש, מימוש עצמי, פרנסה ועצמאות. הגיע הזמן שהממשלה תקדם בסדרי העדיפויות חיים של נשים, ביטחון ורווחתן. כן, כן, גם עכשיו, בעיצומו של משבר הקורונה. כי הפגיעות המיניות לא נעצרות על ידי הנגיף.

• **הכותבת היא מנכ"לית שדולת הנשים בישראל**

מרכזי הסיוע לנפגעות ונפגעי תקיפה מינית:
קו סיוע לנשים 1202, קו סיוע לגברים 1203
04-6566813: נשים ערביות
02-6730002: נשים דתיות
02-5328000: גברים דתיים

סיוע דרך WhatsApp ב' 052-8361202 | צ'אט: <https://www.kolmila.org.il>

צילום: רונן פדידה

טיטי איינאו

"נולם נפלו כמו דומינו"

טיטי איינאו יודעת שהיום גבר, במיוחד בעמדת כוח, יחשוב פעמיים לפני שהוא יזרוק הערה או יטריד מינית נשים

הטריד עשרות נשים, וזו רק הרשימה שאנחנו יודעות ומכירות. לכו תדעו לכמה עוד הוא הצליח לסתום פיות. ויינשטיין אנס והתעלל מינית בעשרות נשים. ואז התפשט לו קמפיין שאף אחד לא תיכנן ולא צפה. MeToo התחיל בהאשטג אחד והתלקח כמו אש בשדה קוצים. כולם נפלו כמו דומינו. זה משהו שרק נשים יכולות לעשות – נשים אמיצות ששינו את העולם לטובה והפכו להיות הקול של כל נערה ואישה שאי פעם הוטרדה, בכל מקום עבודה. הן לא היו מוכנות לשתוק.

היום, שלוש שנים אחרי שתנועת MeToo פרצה לתודעה, אני יכולה להגיד בלב שלם שהיא שינתה את העולם. אני יודעת שהיום גבר – במיוחד גבר בעמדת כוח – יחשוב פעמיים לפני שהוא יזרוק הערה או יטריד מינית אישה. כל אישה. הדרך עוד ארוכה, המשפט של ויינשטיין הגיע אחרי שנים שבהן נשים הוחפצו והוטרדו מינית, אבל זה בהחלט ציר זמן ששינה את העולם.

• **הכותבת היא דוגמנית ומנחת טלוויזיה, מלכת היופי של ישראל לשנת 2013**

לפני כמה שנים טסתי לניו-יורק. כל חיי חלמתי לגור בעיר הזאת. להגיע לשם בשביל עבודה, ועוד לקבל על זה משכורת, הרגיש לי שהמציאות שלי עולה על כל דמיון. חייתי בניו-יורק שנה, למדתי להבין שלא כל נוצץ זהב, קיבלתי כמה הצעות הזויות. "בואי נצא לארוחת ערב, נכיר לך את ההוא, בעל חברת בגדים, אולי הוא ייקח אותך לרגמן אצלו". בקיצור, ארוחות ערב והמון גברים שרק רוצים לשים עלייך את היד. מוזל שהגעתי לשם בוגרת, מבינה כל רמז וכל לחיצת יד. יודעת בדיוק לאן זה הולך. לא בדיוק הוטרדתי מינית אבל הרמיזות היו שם. אני לא יכולה לדמיין מה זה בשביל דוגמנית צעירה שרק חולמת להצליח בגדול.

אני מכירה כמה סיפורים על דוגמניות או שחקניות שעברו ועוכרות הטרדות. לא מדובר רק בנשים שעובדות בתעשיית הבידור. בכל עבודה שבה יש גבר עם כוח משמעותי, אני מאמינה שיש הטרדה. נכון, זה משפט מכליל, אבל במקומות עבודה שבהם הגבר בעמדת מפתח תהיה אישה אחת שינצלו אותה, אולי יותר מאחת ואפילו מאה. הארווי ויינשטיין

התקווה העשורה של טראמפ

בזמן שהוא מדמם בסקרים מול ג'ו ביידן, דונלד טראמפ יודע שהדרך שלו לכהונה שנייה בבית הלבן עוברת דווקא דרך המיעוטים – אלה שנגדם התבטא שוב ושוב בשנים האחרונות. אחרי שהואשם בשורה של אמירות גזעניות הוא משקיע לא מעט כדי לשכנע אותם להצביע לו, ובינתיים המאמץ משתלם: סקרים מראים כי התמיכה של גברים שחורים צעירים בנשיא גבוהה פי שניים מאשר ב־2016. האם זה מה שיסלול לו את הדרך לניצחון מדהים נוסף?

ציפי שמילוביץ | ניו יורק

"לטנים עבור טראמפ": נשים מביעות תמיכה בנשיא בעצרות במהלך השנה האחרונה | צילומים: גטי אימג'ס, איי.אף.פי

"לפני הבחירות ב־2016 דונלד טראמפ אמר לי: 'היספאנים לעולם לא יצביעו לי, כי בדיוק כמו השחורים הם טיפשים מכדי להצביע לטראמפ'".

(מייקל כהן, עורך דינו לשעבר של הנשיא טראמפ)

את הופעת הבכורה הפומבית הראשונה שלו אחרי ששוחרר מבית החולים, ערך דונלד טראמפ בסוף השבוע שעבר ממרפסת הבית הלבן. נשיאים אמריקאים קודמים הקפידו שלא לייצר את הוויז'ואל האפל של מנהיג עומד על מרפסת ונואם לקהל מתחתיו, אבל טראמפ מעולם לא הוטרד מזוטות שכאלה. להפך: זה בדיוק מה שהוא רצה. עוד פחות הטרידה אותו זהות הקהל אליו דיבר מהמרפסת הגבוהה. מה שהיה חשוב זו הסצנה של כ־400 צעירים שחורים מתגוררים על מרשאת הבית הלבן, בפעם הראשונה מאז עזב ברק אובמה את השכונה.

הצעירים האלה משתייכים לתנועה הנקראת "בלקוויט" (Blexit), ששמה לעצמה למטרה לגרום לשחורים לעשות אקוויט מהמפלגה הדמוקרטית. יום אחרי האירוע התברר כי הוזמנו אליו 2,000 איש ורק 400 הגיעו.

חלקם אף קיבלו כסף, אבל זה לא שינה את אפקט היח"צ שטראמפ קיווה להשיג: אם הצילומים האלה יעזרו להסיט אפילו קול שחור אחד מהצבעה למועמד הדמוקרטי, ג'ו ביידן – האירוע כולו, למרות סכנת ההדבקה ההמונית בקורונה, היה שווה. כי הבסיס החזק של טראמפ אולי מורכב מאנשים לבנים, אבל הדרך שלו לכהונה שנייה, אפילו יותר מאשר לראשונה, עוברת בצמצום – ולו מזערי – של אחוז ההצביעה לרמקורטים בקרב קהילות מיעוטים.

במחצית משחק הסופרבול האחרון, שנערך רגע לפני הקורונה, שודרה פרסומת שהקמפיין של טראמפ שילם תמורתה 11 מיליון דולר. במרכז עמדה אלס ג'ונסון, אישה שחורה

הטקטיקה של טראמפ כוללת, כמו ב־2016, גם מערך דיסאינפורמציה נרחב ברשתות החברתיות, שאף הוא מיועד ישירות לגברים שחורים. בשבוע שעבר השעה טוויטר חשבוני מוויף של 'שוטר שחור תומך טראמפ'. אחר כך התברר כי זה היה חלק מרשת של עשרות חשבוניות דומים, שהשתמשו בשפה זהה, וזכו למאות אלפי ציוצים חוזרים.

"לא יודע כמה מאיתנו יצביעו לו", אומר ג'ואן בוקר בן ה־28 מניו יורק, שמגדיר את עצמו 'רדיקל שחור' ומתכוון להצביע לטראמפ, "אבל לא מעט".

למה? הוא גזען.

"בטח שהוא גזען, אבל כל הפוליטיקאים הלבנים גזענים. הוא פשוט לא מסתיר את זה". הוא גם מאוד אלים מילולית כלפי נשים שחורות. זה לא מטריד אותך? "לא, וזה גם לא צריך להטריד אותן".

נו באמת.

רוצה לקלף לפחות 20 אחוז מהגברים, ומאז מותו של ג'ורג' פלויד בחודש מאי, השקיע הקמפיין שלו למעלה משישה מיליון דולר בפרסום בפייסבוק שמיועד ישירות להשפיע על גברים שחורים.

בהופעתו על המרפסת בבית הלבן, וגם באירועים אחרים, מבטיח להם טראמפ הרים וגבעות: "ניצור שלושה מיליון משרות חדשות לקהילה השחורה! נפתח חצי מיליון עסקים חדשים בבעלות שחורה! נגדיל את הגישה להון בקהילות השחורות ב־500 מיליארד דולר! נגדיר את הקו קלוסק קלאן כארגון טרור". להבטחות האלה אין באמת בסיס, כפי שהוכיחו ארבע השנים האחרונות, אבל כאמור המטרה היא לשכנע ולו אחוז קטן. סקרים אחרונים מראים כי התמיכה של גברים שחורים מתחת לגיל 50 בטרמפ עומדת על כ־18%, פי שניים יותר מאשר ב־2016. זה נראה מעט בתמונה הקטנה, אבל יכול להיות משמעותי בתמונה הגדולה.

ששחררה בשנת 2018 לאחר שריצתה 21 שנות מאסר בגין עבירת סמים לא אלימה. בתשדיר נראית ג'ונסון עם בני משפחתה, אומרת למצ'למה: "אני רוצה להודות לנשיא דונלד טראמפ. הללויה".

מתמקד בגברים השחורים

הקמפיין של טראמפ סובל ממצוקה כספית, והעובדה שבחר להשקיע כל כך הרבה כסף בתשדיר שמתמקד בקיפוח שחורים על ידי מערכת המשפט, הבהירה שבתוך הכאוס הק' בוע הם מרוכזים לפחות בתחום אחד: לגרום למצביעים שחורים לא להצביע לביידן. אלה אפילו לא חייבים להצביע לטראמפ: מצידו שפשוט יישארו בבית כפי שעשו ב־2016.

כשאומרים מצביעים שחורים, הכוונה היא רק לגברים. קרוב ל־100 אחוז מהנשים השחורות באמריקה יצביעו לג'ו ביידן. טראמפ

עצרת תמיכה של בני מיעוטים ונשים בטרמפ ב־2016. "בטח שהוא גזען, אבל כל הפוליטיקאים הלבנים גזענים. הוא פשוט לא מסתיר את זה" | צילום: גטי אימג'ס

פורום שינה

המוסיקה שלפני הלילה טוב

אחרי שדאגתם לכל הרכיבים שיבטיחו לכם לילה טוב, חשוב לזכור עוד רכיב אחד חשוב במיוחד. מומחה השינה אבי ברססט, מנהל "פורום שינה" בפייסבוק ומנכ"ל הולנדיה, מגלה לנו את כוחה הכמעט מאגי של המוסיקה בהבטחת לילה נפלא ושינה עמוקה

אז יש לכם מיטה טובה, מזרן משובח, יצרתם גם את ריטואל היגיינת השינה. מה עוד עשוי לתרום לאיכות שינה נפלאה, עמוקה? בואו נדבר קצת על החושים שלנו. קשת חושים רחבה משתפת במהלך כל שינה, אך יש חוש אחד ששווה תשומת לב מיוחדת והוא עשוי להיות שחקן חשוב בהשפעה שלו על היכולת שלנו להירדם ולישון ממש (אבל ממש) טוב. בואו נדבר היום על חוש השמיעה.

ומה מתחבר טוב במיוחד לחוש השמיעה? צליל, מוסיקה. הצליל הוא פקטור בעל השפעה מכריעה על איכות השינה. ונתרכז בצלילים המיטיבים. לכולנו יש בזיכרון חוויות בהירות שמצביעות על כך שצלילים מסוימים גורמים לנו להירגע, להפחית מתחים, לטעון את הגוף ובעיקר להכין אותו לקראת יום חדש פרודוקטיבי.

צליל מרגיע, כמו קולות יער הגשם או מוסיקה שקטה, עושים לנו שקט בראש. ברור. צלילים רכים מסלקים את המחשבות שלנו מהאזור הטורדני לטובת תדר של רוגע ולכל המרכיבים החיוניים למנוחה משקמת. סיכום ביניים: מוסיקה ותרפיה במוסיקה מומלצים לשינה בריאה.

מחקר טרי יחסית בקרב מטופלים מבוגרים שסבלו מהפרעות שינה, מצא שהאזנה למוסיקה לפני הכניסה למיטה השפיעה על איכות השינה לטובה ותרמה להירדמות יותר קלה ולמשך שינה ארוך יותר. עוד מחקר גילה שהאזנה למוסיקה משפרת את איכות השינה ואף מפחיתה כאבים בהשוואה לקבוצת ביקורת שלא האזינה למוסיקה. גם אם נרד מאוד בגיל, נגלה שמוסיקה שקטה שהושמעה גם לתינוקות גרמה למרביתם להירדם בתוך דקות קצרות. אוקי, מוסיקה תורמת לשינה רגועה. אבל איזה צלילים יבטיחו מנוחה

אבי ברססט
מומחה שינה
בינלאומי
ומנכ"ל הולנדיה

אופטימלית? ההנחה שלמוסיקה קלאסית יש פוטנציאל גדול במיוחד לעשות את העבודה, תיקח אותנו להעדפות כאלה ואחרות של מלחינים שהפכו כבר לאגדות. מוצרט? שוברט? או אולי באך? זו שאלה של העדפה אישית, אבל בואו נדבר על רמה יותר בסיסית. צלילים של טפטוף הגשם, שמכונה "רעש ורוד" משפר מאוד את איכות השינה. יש יועצי שינה שטוענים שג'אז, מוזיקה קלאסית ופולק קליל הם הז'אנרים המומלצים ביותר עבור מי שמבקשים לישון טוב יותר. שם ספציפי? מהמרים על אד שירן? יש לכם טעם טוב. מחקר שנערך לאחרונה בבריטניה הכתיר, ולא בפעם הראשונה, את שירן בתואר הזמר המומלץ ביותר לשעות שתעבירו בין הסדנים. אבל זה באמת עניין של טעם אישי. רק תזכרו: בשלב מסוים צריך להיפרד גם מהמוסיקה המועדפת, פשוט כדי... לישון טוב.

אתם מוזמנים להצטרף לקבוצה הכי מרדימה בפייסבוק. חפשו "פורום שינה עם אבי ברססט"

ברק אובמה, לא נולד בארה"ב. גם ארבע שנותיו בבית הלבן שפעו הערות גזעניות ותמיכה לפחות בקריצה בתנועות עליונות לבנה. ולמרות זאת, לא רק שהוא לא איבד את עשרת אחויו התמיכה השחורה שהיו לו ב־2016, הוא צפוי אף להגדיל אותם בחודש הבא.

אותו סיפור, רק במספרים גדולים בהרבה, מגיע מהקהילה ההיספאנית. צריך לזכור של־מפלגה הרפובליקנית תמיד הייתה תמיכה לא מבוטלת בקהילה הזו: ג'ורג' בוש עבר קשה מאוד בקמפיין של שנת 2000 כדי לחזור אחרי לטינים, ובסופו של דבר זה מה שהעניק לו את הנשיאות עם ניצחון מאוד שנוי במחלוקת בפלורידה עתי־רת הקולות ההיספאנים.

בשני העשורים האחרונים מזהים 30 אחוז מההיספאנים כרפובליקנים. הם נשארים עם טרא־מפ אף שבנאום בו הכריז על ריצה לנשיאות ב־2015 קרא למהגרים מקסיקנים "אנסים", נקט במדיניות חסרת תקדים בקיצוניותה של הפרדת ילדים מהוריהם בגבול, והתעלם מסופת ההוריקן הקטלנית "מאריה" שהרסה את פוארטו־ריקו.

ב־2016 זכה טראמפ ב־28% מקולות הבוחרים ההיספאנים, אפילו יותר ממיט רומני ב־2012. הסקרים מעריכים כי הוא יקבל עכשיו לפחות 30 אחוז מקולות פלח המצביעים הגדול ביותר בקרב מיעוטים באמריקה. שיא של 32 מיליון היספאנים יכולים להצביע השנה, 13.3 אחוזים מכלל בעלי זכות הבחירה, והם מהווים נתח גדול מאוד במדינות מתגוננות כמו קולורדו, נבאדה, אריזונה, וכמובן פלורידה, שם הם כמעט רבע מהמצביעים. בפלורידה, מדינה שטראמפ חייב לנצח בה, הוא נהנה מכך שהקהילה ההיספאנית מורכבת בעיקר מיוצאי קובה, ניקרגואה וונצואלה שנמ־לטו ממשטרים סוציאליסטיים מהסוג הסובייטי, ומצביעים באופן קבוע למפלגה הרפובליקנית. כמו בקרב השחורים, גם בין ההיספאנים התמיכה בטראמפ היא בעיקרה גברית, והיא נובעת מלא מעט סיבות הקשורות למלחמות התרבות בא־מריקה: התנגדות להפלות, התנגדות להגבלות על נשק והתנגדות למעורבות ממשלתית. לאלה צריך להוסיף נגיעות של גבריות רעילה ומיזוג־ניה, שהן כמובן תכונות חוצות גזעים.

"אני גדלתי בבית בו הגבר הוא הגבר והאישה היא האישה", אומר פרנסיסקו קורניאס מפלורידה, דור שני למהגרים מוונצואלה. "אני לא אומר שזה צריך להיות ככה, אבל אני חושב שטראמפ גבר חזק ובגלל זה העדפתי אותו על הילארי קלינטון".

ביידן הוא לא אישה.

"אבל ביידן רוצה לעשות מאמריקה מדינה סוציאליסטית".

ביידן הוא הכי מיינסטרים בפוליטיקה האמ־ריקאית כבר 40 שנה.

"לא משנה, הוא רק יהיה כובה של השמאל".
העלאות מסים לעשירים ודאגה לביטוח בריאות כולם זה סוציאליזם?

"זה מתחיל ככה ומי יודע איפה ייגמר. המשפחה שלי לא רוצה שום דבר מזה. שכל אחד יחיה את החיים שלו".

מה עם הפרדת המשפחות בגבול? זה לא מפריע לך?

"לא. אנחנו באנו לכאן בדרך הנכונה, שגם הם יבואו ככה. האנשים שמנסים להיכנס לכאן באופן לא חוקי מוציאים שם רע לכל הקהילה ההיספאנית".

יש עוד סיבות שבגללן תצביע לטראמפ?

"אין לי שום דבר נגד הומואים, אבל אני נגד נישואי הומואים וטראמפ עכשיו ממנה שופטת שתעזור לבטל את זה. אני מקווה שהיא גם תעזור להפוך הפלות ללא חוקיות. טראמפ גזען, אבל כולם גזענים. בתוך הקהילה ההיספאנית יש הרבה גזענות פנימית, אז זה בכלל לא שיקול בשבילי".

לח כדי לתת למדינה הגזענית הזו את העונש שמגיע לה".

ההיספאנים עדיין מאחוריו

היחסים של דונלד טראמפ עם הקהילה השחורה בארה"ב מסובכים, והם שילוב של קשרים טובים עם סלבריטאים ואנשי עסקים שחורים מהעשירון העליון, לצד עשרות שנים של גזענות לכל דורש. משרד המשפטים האמריקאי חקר בעבר את טראמפ על רקע תלונות כי הוא מסרב להשכיר דירות בבניינים שלו לשחורים; הוא פירסם מודעת עמוד ב"ניו יורק טיימס" שבה דרש להטיל עונש מוות על חמשת הנערים שהואשמו באונס אישה לבנה בסנטרל פארק, עוד לפני שהם אפילו הורשעו (ושנים אחר כך זוכו); ואת הנסיקה הפוליטית שלו בימין האמריקאי עשה על גבי השקר לפיו הנשיא השחור הראשון,

"באמת. נשים שחורות הן הכי חזקות שיש, אבל בסוף היום הן נשים והן מגיבות בא־מוצינוליות. טראמפ לא מעניין לי את קצה הזו,,, אותי מעניין לחסל את הגזענות, והדרך היחידה לעשות זאת היא להרוס את כל הדבר הזה ולהתחיל מחדש. עם ביידן נחזור להעמיד פנים שהכל נורמלי ואני לא מוכן לזה יותר".
למה הכוונה ב"להרוס הכל ולהתחיל מחדש"?

"בתור התחלה צריך לפרק את המשטרה. אי־אפשר לשקם אותה. לפרק לגמרי ולה־תחיל הכל מחדש. הרמוקורטים לא מסכימים עם זה, אז למה שאצביע להם? גם הם וגם טראמפ ישמרו על הסטטוס־קוו, אז מה אם הם מתבטאים אחרת ממנו? התוצאה בשבילי היא אותה תוצאה".

נשמע קצת כמו ניהיליזם.

"תגדירי את זה איך שאת רוצה, אני מסתכל על טראמפ כעל מתנה מאלוהים, משהו שנש־

"אני גדלתי בבית בו הגבר

הוא הגבר והאישה היא

האישה", אומר פרנסיסקו

קורניאס מפלורידה, דור

שני למהגרים מוונצואלה.

"אני לא אומר שזה צריך

להיות ככה, אבל אני

חושב שטראמפ גבר חזק

ובגלל זה העדפתי אותו

על הילארי קלינטון. ביידן

רוצה לעשות מאמריקה

מדינה סוציאליסטית"

"בגיל השלישי אתה חייב ליצור, לחשוב, להתפתח"

דבורה אלמגור
והספר
| צילומים:
יאיר שגיא

אורנה לשם
תמרי עם אחת
מיצירותיה

עידן הקורונה, עם השעות הארוכות שאנו מבלים בבית וההגבלות על מפגשים עם המשפחה המורחבת, יצר אצל רבים מבני הגיל השלישי בדידות, שיעמום מתמשך וירידה בשמחת החיים. דבורה אלמגור (74) ואורנה לשם תמרי (82) הבינו שחובה למלא את החיים בתוכן כדי לא לשקוע. אורנה מקפידה לעשות התעמלות, לפסל, להתנדב, להשתתף בחוגים בבית הדיור המוגן שבו היא חיה ולהכין תכשיטים לשכנותיה. דבורה כתבה ספר ילדים, פתחה שני פורומים בפייסבוק והחלה לפסל באבני ים. "לא חשוב אם התוצאה לא מושלמת", הן אומרות, "העיקר זה לעשות ולא להתנוון" | **יובל חנינוביץ**

מתפרסם בשיתוף פורום בתי הדיור המוגן

יצאה עם תכשיטים שהיא מאוד נהנית מהם. לאחרות אני עושה תיקונים, השחלות על שרשראות ועוד. אנחנו מאוד דואגות זו לזו. חיי החברה כאן זה משהו נהדר", היא מסבירה. במקצועה היא מורה לחינוך מיוחד ומרפאה בעיסוק, אך לשם תמרי מדגישה כי אמנות תמיד הייתה הצד החזק שלה. "לפני מספר שנים קרה לנו אסון במשפחה והייתי צריכה להפוך לעור לבת, להיות שייכת לבית", היא מספרת, "וזה הייתה התקופה שבה התמקדתי באמנות. בכל פעם בחרתי משהו אחר להתמחות בו. אני גם צורפת בכסף ובזהב. בכל שלב הוספתי לעצמי ידע בעוד תחום, ושילבתי. אפילו עשיתי תערוכות ומכירות".

לדבריה, "תקופת הקורונה קשה מבחינה רגשית בעיקר בגלל החלק המשפחתי. בעבר יכולתי לעשות ארוחות משפחתיות, אבל היום אסורה על הקרובים הכניסה וזה מאוד חסר". איך מתמודדים? "יצירה והתעמלות הם שני הדברים הכי חשובים" היא אומרת, "כשהדאגות שלנו כל כך גדולות, לילדים, לנכדים, למדינה, אנחנו חייבים לחפש דברים שישחררו אותנו ויאפשרו לנו פחות לדאוג ויותר לעשות. מעבר לכך, בן אדם צריך לתכנן את הגיל השלישי. אתה חייב ליצור, אתה חייב לחשוב, אתה חייב להתפתח, אתה חייב שיהיה לך מעניין. אני מצאתי ביצירה את האושר שלי. אני אומרת לכולם: תתחילו ליצור. תעבדו בקמה, תתחילו לצייר. אל תפחדו מהכישלון ואל תפחדו מהחומה. לא חשוב אם בסוף זה יסתים עם עבודות ברמה של ילדים בגן. זה עושה טוב, משחרר ונותן לך ביטוי".

הופעות ומפגשים חברתיים – אבל בקפסולות ולפי הנחיות ברורות של ההנהלה. "אנחנו במקום מסודר", היא מסבירה, "יש פעילויות, יש חוגים, יש חברים. מאפשרים לנו לעשות דברים בקבוצות קטנות, יש הרצאות בקפסולות וגם הופעות של אמנים כמו משה בקר ודודו פיש, שהיו כאן".

בצעירותה הקימה בקריית גת חטיבה עמלית שמיועדת לילדים שלא נקלטו במסגרות התיכון הרגילות, והיא פעלה לשילובם בתעשייה המקומית. "כיום, באחוזה, אני מתנדבת במועדון לוטוס, מועדון שהוקם לאנשים מבוגרים מאוד, עם קשיים מנטליים, שיותר קשה להם להשתתף בפעילויות השגרריות של המקום", היא מסבירה, "אנחנו עושים יחד עבודות יצירה ומשחקים ששומרים על הזיכרון".

בזמן שנותר לה, היא עוסקת באמנות. ברחבי ביתה יש עשרות יצירות מסוגים שונים מעשה ידיה. "בגלל הקורונה היו תקופות שלא יכולתי לצאת ולרכוש חומרי יצירה", היא מספרת, "במקום להמתין בחוסר מעש כמה ימים החלטתי להמציא. ברגע שאתה ממציא – אתה הרבה יותר יצירתי". היא מראה לנו פסל חדש שיצרה בתקופה האחרונה. "אני קוראת לו 'מלך הקורונה'. הוא עשוי מכל מה שהיה בבית – כוסות קפה שנשברה להן הידית, קרמיקה, חרוזים שמצאתי פעם בחוץ לארץ, חתיכות זכוכית – והוא יצא מלך", היא מסבירה.

מהיצירות שלה נהנות גם השכנות. "הרבה חברות שלי פה באחוזה פולג מגיעות ואומרות: 'יש לי קופסה עם ג'אנק'. לאחת הפכתי את כל הקופסה, עיצבתי דברים והיא

ברגל. גם יכניסו אותך לספר השיאים כי תהי פכי לסבתא הראשונה שבאה ברגל מישאל ללונדון וגם נוכל להתחבק ולהתנשק. זה התחיל כבדיחה בינינו, אבל כך נולד הספר 'מעוף הגעגועים'. החסירות באות, אני נוסעת איתן, הן מורידות אותי בכל מיני מדינות עד שאני מגיעה לבית הנכדות".

אלמגור, אחות במקצועה וליצינית רפואית, מספרת ש"גם פתחתי בפייסבוק שני פורומים. אחד נקרא 'איך יודעים שבא אביב'. בסירורים שעשיתי בחוץ צילמתי פרחים והעליתי כדי שכולם יראו שיש בחוץ פריחה. במקביל פתחתי עוד פורום שנקרא 'צוחקים על הקורונה', כי הרגשתי שאם לא נצחק – אנחנו נתאבל". כשהיא לא כותבת סיפורים ושירים, או מדברת עם הנכדים בטלפון או בזום, אלמגור מתפנה לתחביב חדש נוסף – יצירת דמויות מאבני ים. "אני מכירה את הים היטב, אך אף פעם לא הסתכלתי עליו בצורה שבה הסתכלתי עכשיו. תמיד אספתי אבנים והבעל שלי נוהג לומר: 'עם כל הכמות שאת מביאה, עוד מעט אנחנו נפול לשכנה למטה'. בסגר התחלתי לעשות מהן מחזיקי מפתחות, פרצופים מצחיקים ועוד הרבה דברים. זה מעסיק אותי. אני לא פרצקציניסטית, לא אכפת לי שהדמות לא תהיה מושלמת, העיקר לעשות. גם אין כישרון למשהו מסוים – הכי חשוב שהתאים כמוה לא יתנוונו". אצל אורנה לשם תמרי (82) ההתמודדות עם הקורונה לא הצריכה שינוי כה קיצוני בצורת החיים. היא מתגוררת עם בן זוגה בדיר המוגן "אחוזה פולג" בתל יצחק, שם ממשיכים הדיירים ליהנות מחוגים, פעילויות, הרצאות,

"כשהתחילה הקורונה הרגשתי כאילו שיתקו אותי", מספרת דבורה אלמגור (74), "בשעות היום ישבתי מול הטלוויזיה וחיקיתי לראות כמה מתים, מתי מתים, איך מתים ונשארתי חסרת נשימה. בלילות ראיתי סדרות. אני לא יודעת מתי ישנתי. ואז התאפסתי ואמרתי: אוקיי, לא כולם מתים, אני צריכה להתייחס בפרופורציה לנושא. החלטתי שאני חוזרת לחיות".

במקום להיות מדוכאת מזה שהיא סגורה בביתה, דבורה קיבלה החלטה שהיא מנצלת כל דקה פנויה ביום. היא למדה להשתמש באפליקציית זום, נרשמה לחוגים וסדנאות אונליין כמו ריקודי ניה, פלדנקרייז וסדנת כתיבה, והדובדבן שבקצפת – הוציאה לאור ספר ילדים, שנולד מתוך המצב.

בימים כתיקונם הלוי של אלמגור כולל לא מעט טיסות למפגשים עם הנכדות בלונדון ובמילאנו. "בשנים האחרונות, מאז שהילדים שלי עזבו את הארץ, אני כל הזמן על הקו", היא מסבירה, "זו שגרת החיים שלי. אני טסה, חוזרת, עשרה ימים פה, טסה שוב – לא היה לי זמן לחיות את החיים שלי, הייתי רק בדרכים". בחודש מארס, כשהיא בישרה לנכדתה הגדולה ערן (10) שלא תוכל להגיע ללונדון, הציעה לה הנכדה רעיון מקורי. "בהתחלה היא כעסה, אבל אז הסברתי לה שאני לא יכולה, אין טיסות וסגרו לנו את השמיים", מספרת אלמגור, "היא אמרה לי: 'את יודעת מה סבתא, יש לי רעיון. את אוהבת מאוד לצעוד, בואי

ניקולטי בתקופת הסגר

נערכנו עבורכם לפי הנחיות משרד הבריאות ותקן התו הסגול לביצוע פגישות אישיות וסטריליות עם מומחי העיצוב שלנו.
למכירות בתקופת הסגר התקשרו ל- 03-9617576 או 054-8011470 וגם באתר www.nicoletti.co.il

LOUISE טרמינל + ריקליינר חשמלי
עור 17,900 ₪ במקום ~~33,900~~ ₪ בד 16,900 ₪ במקום ~~32,900~~ ₪

VIRGO טרמינל
עור 17,900 ₪ במקום ~~35,900~~ ₪

ALAN 2+3+2 ריקליינרים חשמליים
עור 16,900 ₪ במקום ~~29,900~~ ₪

LUCA טרמינל
עור 14,900 ₪ במקום ~~29,900~~ ₪ בד 12,900 ₪ במקום ~~24,900~~ ₪

כורסאות הטלויזיה הנוחות בעולם

GINEVRA עור
ELENA עור עם הדום
TOKYO עור

LULU 2+3+2 ריקליינרים חשמליים
בעור 19,900 ₪ במקום ~~35,900~~ ₪

NAPOLI טרמינל
עור 14,900 ₪ במקום ~~29,900~~ ₪ בד 12,900 ₪ במקום ~~24,900~~ ₪

ITALSTUDIO
MADE IN ITALY

NAOS
MADE IN ITALY

ALTONI
MADE IN ITALY

NICOLETTI®
MADE IN ITALY

נבחרת המותגים האיטלקיים אצלכם בבית:

נסגר סניף ירושלים
עד לפתיחת הסניף החדש ב'דיזיין סטיי' במישור אדומים, מוזמנים תושבי הסביבה ליהנות מהטבות ייחודיות בסניף הראשי בראש"צ.

חיפה: ניקולטי
רח' הנפח 4, צ'ק-פוסט
04-8422842

באר שבע: ניקולטי
דיזיין +, דרך חברון 48
08-9257383

נתניה: ניקולטי
רח' גיבורי ישראל 34
09-7672312
פתוח בתיאום מראש לפגישות ייעוץ

בני ברק: ניקולטי
דן דיזיין סנטר, רח' לח"י 2
(קומה ג', אולם 318)
03-6196613

ראש"צ - סניף ראשי: ניקולטי
רוז'נסקי 10, א.ת. חדש | 03-9617576
פתוח כל שבת בשעות 11:00-23:00
פתוח בתיאום מראש לפגישות ייעוץ
חנייה פרטית ללקוחות

אולם התצוגה הראשי בראש"צ פתוח גם בשבת (בשעות 11:00-23:00)